

Boekbespreking

Carsten Busch gaat 123 veiligheidsmythen te lijf

Frank Guldenmund¹

Je zou ze de kost moeten geven, de mensen die zweren bij de driehoek van Herbert William Heinrich of zijn infame 88:10:2 ratio. Dergelijke modellen en verhoudingen zijn zo ingeburgerd, zo lijkt het, dat zij schaamteloos worden herhaald, keer-op-keer. Het moet maar eens uit zijn met die onzin, moet Fred Manuele hebben gedacht, en hij schreef er een artikel over en wijdt er een mooi hoofdstuk aan in zijn boek 'On the practice of safety' uit 2013.

Wetenschappelijk bewijs. Mensen, en dus ook veiligheidskundigen, gebruiken dit 'keurmerk' regelmatig, om hun woorden kracht bij te zetten. Want als het 'wetenschappelijk' is bewezen, is er geen speld meer tussen te krijgen. Laat ik u uit de droom helpen, iets wat 'wetenschappelijk' is bewezen heeft geen eeuwigheidswaarde. Bovendien is de vraag, hoe het wetenschappelijk bewijs is geleverd, met andere woorden, wat de kracht van het bewijs is?

De kracht van Heinrich's 'wetenschappelijk bewezen' driehoek en ratio is 'Stapelachtig'. Ik hoop dat u nu begrijpt wat ik bedoel. Zijn 'data' zijn nooit gelokaliseerd, evenmin als die van Diederik Stapel. Echter, dit is maar een topje van de veiligheidskundige ijsberg en we hebben (veel) meer olie op het vuur nodig om deze te smelten. Want mythes te over in veiligheidsland, waarvoor vaak geen enkel bewijs is. Nu weet ik wel, je hoeft geen weerman te zijn, om te weten uit welke hoek de wind waait (Bob Dylan), maar enige terughoudendheid bij 'van horen zeggen' en onderbuikgevoelens is op zijn plaats, lijkt mij.

Dat brengt mij bij Carsten Busch. Carsten heeft de zware taak van 'Mythbuster' op zich genomen, veiligheidskundige mythes die hij, onder andere, aan de orde stelt op zijn blog, mindtherisk.com. Een aantal van deze mythes heeft hij onlangs gebundeld en verder aangevuld in een Engelstalig boek (de Nederlandse versie komt eraan!) dat u gerust op het nachtkastje kunt leggen. Elke avond, voor het slapen gaan één mythe slopen, een nachtje erover slapen, en de volgende dag ontuchtend aan de slag. Ik zie het eigenlijk wel voor mij.

Carstens boek heeft zeven secties: een algemeen deel over veiligheid en risico (en wat dies meer zij), de veiligheidsprofessional (de veiligheidskundige is niet meer van deze tijd), veiligheidsmanagement (altijd goed), cultuur (altijd lastig), veiligheidsindicatoren (hoe

meer, hoe beter, nietwaar?), ongevallen en incidenten en hun oorzaken (complex!) en risico en risicoanalyse (een veiligheidsprofessional kan niet zonder). Iedere sectie wordt kort door Carsten ingeleid en vervolgens uitgebreid van voetnoten en eindnoten voorzien. Het boek heeft in dit opzicht iets weg van de exegese van een Vroegmiddeleeuwse tekst. Aan het eind van iedere sectie geeft hij tenslotte bruikbare verder-lees-suggesties; verdiepende literatuur, zeg maar.

En dan de mythes. Het zijn er 123. Een tuitje voorbeelden: 'gezond verstand' gebruiken, diploma's maken de professional, humor en veiligheid, 'gouden regels', ISO-certificatie, brokkenmakers, 'leidende' en 'volgende' indicatoren, de LMRA. Ze zijn niet allemaal verschillend, dat zou het vakgebied te zeer ondermijnen, denk ik. Begrijp mij niet verkeerd, dat is ook niet de bedoeling van Carsten. Het is eerder 'opschudden' wat hij doet, kritische kanttekeningen plaatsen. Het vakgebied blijft overeind. Hij spreekt uit eigen ervaring – werkervaring, leeservaring, persoonlijke ervaring – en dat zal de herkenbaarheid voor menig veiligheidskundige, sorry veiligheidsprofessional, verhogen. Over sommige zaken is hij opvallend mild (Heinrich bijvoorbeeld), over andere getergd (nul-ongevallen-beleid) of sceptisch (gouden regels). Maar hij is nooit betweterig en dat is een verademing. En Carsten heeft heel veel gelezen, maar is daar uiterst bescheiden onder gebleven.

Safety myth 101 is geen boek dat u van voren naar achteren moet lezen (dat heb ik trouwens wel gedaan). Het is een 'plons, in het diepe boek'. U opent het boek op een willekeurige bladzijde en begint te lezen. Door de vele verwijzingen komt u ergens anders in het boek terecht, enzovoorts. Door de milde en ook geestige toon houdt het boek de aandacht vast. U gaat nadenken – Tsjja, hoe denk ik hier eigenlijk over? Of – Heb ik hierover weleens nagedacht? En dat is bedoeling. Reflectie. Op het vakgebied en alle denkbeelden die daar rondzingen. Ik wens u alvast veel denkplezier. En Carsten, ga zo door!

Carsten Busch, *Safety myth 101*, Mind the Risk, 2016, ISBN 978-82-690377-0-8 (pbk).

¹ sectie veiligheidskunde, TU Delft